

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Nucleus Coppensteinivs Conceptuum Prædicabilium In Dominicas Festaqve omnia per Annum

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1624

Feria VI. Post Dominicam III. Quadragesimæ. Venit Iesus in ciuitatem
Samarizæ, quæ dicitur Sichar. Ioan. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51556)

gula in libidinem. Sic Loth. *Genes.* 20. ebrius commisit incæstum. Noe, *Genes.* 9. ebrius ijs nudatur, quæ 600. annis texerat. 2. Aut in idololatriam tranfit. Ita Israelitæ sedebant, & bibebant, & surgebant ludere. *Pf.* 72. *Prodyt quasi ex adipe iniquitas eorum.*

Tertiana tenentur inconstantes, qui sunt vt *arundines vento agitata.* *Matt.* 11. Qui vt canes reuertuntur ad vomitum. Hac laborauit Pharao: *Exod.* 9. populum dimittere iam volens; mox nolens. Et Achab. 3. *Reg.* 21. coram Domino se iam humilians; mox ad grauiora relabens.

Quartana vexantur luxuriosi: prima dies est suggestionis; secunda delectationis, tertia consensus, quarta operis. Ea vrebatur Magdalena, Samaritana, Adultera, Dauid, Herodes, Saræ mariti 7. Senes contra Susannam. Ea omnium est pertinacissima.

Continua est Auaritia: hæc infatiata nunquam remittit: nec noctu. Vnde ille in strato, *Luc.* 11. *Quid faciam, ait, destruam horrea mea.* Sic Iudas, *Matth.* 26. *Quid vultis mihi dare. & dormientibus cæteris, ipse venit cum cohorte militum vt caperent Iesum.*

Lenta febris laborant acediosi: quales *Matth.* 20. *Quid statis hic tota die oriosi? Tales & Sodomitæ: vnde & perdit sunt.* Horat.

Otium Reges, prius & beatas Perdidit vrbes.

Pestilens febris est hæresis, contagiosa comprimis, ac perniciofa. O vos, qui hac laboratis, ad domum Petri accedite, quæ est Ecclesia. In hac & medicus & medicina est.

FERIA VI. POST DOMINICAM
III. Quadragesimæ.

Venit IESVS in ciuitatem Samaria, quæ dicitur Sichar.

Ioan. 4.

Rachael, *Gen.* 29. ad aquatura gregem ad puteum venit; venit & Iacob, eius consobrinus, ac proin osculatus est eam, & hoc futuri fundamentum matrimonij erat. Ita Samaritana & Christus ad puteum conueniunt, colloquuntur; ac ad spirituale matrimonium sese iniciantur.

Super quibus nos

- I. De Gratia præueniente.
- II. De Iesu fatigato.
- III. De petente Iesu bibere.
- IV. De causatione Samaritana.

P A R S I.

De gratia præueniente.

Theologis de gratia præueniente docetur ea; quæ sopitos in peccatis excuscat.

1. Qualis *Act.* 9. Saulem subito circumfulsit lux de cælo, adhuc spirantem minarum ac cædis in discipulos. Pro hac luce orat *Pf.* 41. *Emittelucem tuam, & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctum tuum.* 2. Hæc stella est, *Matt.* 2. quæ antecedebat Magos.

3. Tres Mariæ Dominum vincturæ, *Marc.* 16. orto iam sole gratiæ præuenientis veniebant. Ita peccatores post passionem exeunt peccatis, veniunt cum aromatis contritionis, confessionis, satisfactionis, orto iam sole. Nam *Psal.* 126. *Vanum est vobis ante lucem surgere, surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris: quasi dicat: Sine luce gratiæ nihil poteritis: At cum ea vos in cursu peccatorum stiterit, vt sedeatis ad rationes cum conscientia.*

scientia. tunc *Surgite*; & gratiæ præeunti pari succedite passu.

4. *Est Angelus.* 4. Ita *Gen. 19.* Angeli ad Loth: *Surgite, & egredimini de loco isto. quia delebit Dominus civitatem hanc.* *Surgite* de peccatis. 5. Ita Nathan ad Dauidem, 2. *Reg. 12.* fatur; vt velut è somno peccati excitatus se demum agnosceret, dicens, *peccaui.* Quod Nathan idem agit & gratia præueniens. Idem hodie ipse fons gratiæ Iesus ad fontem pergit. Vbi Samaritanam præuertit gratia; conuertitque, vt relicta peccatorum hydra recurreret in Sichern penitentia, ibique prædicaret Iesum.

PARS II.

De Iesu fatigato.

Christus fatigatur peccati cervice.

I. **I**esus fatigatus ex itin. sed. super fontem. Ecce fatigatum; sed sub pondere peccatorum tuorum: 1. Quia *Agnus est*, qui tollit peccata mundi. *Psal. 39.* *Sicut onus graue grauata sunt super me iniquitates vestrae.* Quo sub onere si cæli Atlas Iesu fatiscat; homo non succumberet? 2. Isest Iacob, *Gen. 29.* propter puteum reclinatus, videtque scalam crucis, ac penitentia, seu reconciliationis: quæ hinc terram tangit iustificando peccatorem; inde cælum, communicando gloriam quondam hominibus, nunc Angelis. 3. Ita sedebat Ismael, ex Aegyptia ancilla, natura humana, prognatus, in deserto Samariæ siti emoriturus, *Gen. 21.* *Fatigatus*, ait August. vt verum se hominem, ac humanis subditum miseris demonstraret.

Item itinere nos quaerens.

Sed ex itinere fatigatus, quo nos quaerebat, de longe veniens. Nam *Psal. 18.* *A summitate cæli egresso eius:* Et quidem exultauit vt gigas ad currendam viam. Viator admirandus. Ibi reliquit 99. & hic quaesiuit perditam ouiculam vnã per deuia, deserta, ieiunia, lapidationes, &c. Ecce itinera: Ex cælo in vterum, hinc in præsepe, tum in Aegyptum. Ibi te non reperto

redit in Iudæam: tum in Palestinam: peragrat omnia triginta tribus annis; iam in Samaria quiescebat. At necdum finis. 3. *Reg. 19.* *Surge, comede, ambula: longa tibi restat via, ad oliueti montem.* Circumductabere per compita Solymæ: baiulanda crux erit: adque inferos descendendum: ad cælos ascendendum est: Hæc via restat.

II. Interea iam sedes solus, derelictus; *Solatio ca. vt nec habeas*, quo haurias. 1. *Dauidi, 2. rens. Reg. 25.* egentem in deserto, occurrit & vltro obtulit necessaria Abigail. 2. *Eliæ 3. Reg. 19.* miserus Angelus panem attulit mæsto, sedentique in deserto. 3. *Danieli in lacum, cap. 4.* attulit prandium Abacuc inde ex Chaldæa in Babyloniam. Christo hic fatigato affert quicquam nemo.

Quin mage, 1. *Herodes in cunis vagentem persequitur: Matth. 2. 2.* *Dæmon esurientem in deserto tentat, Matth. 4. 3.* *Pharisæi in fontem oderunt & criminantur.* Et Samaritana quoque arguere quasi nititur. Nullum vsquam solatium.

III. Nihilo tamen minus descendit in Samariam Viator noster: 1. vt *Samson, amore Dalilæ, Iud. 14.* in Philistæam: vbi obuium suffocat leonem: breui post fauum mellis in rictu reperit eiusdem. Ita Iesus, amore captus animarum, dum obit varia, incidit in lænam humanam naturam, quam suffocat quoad peccata: & de ore eius exit mel præconij de Iesu. 2. *Rebecca, Gen. 24.* forte ad puteum conuenit cum Eleezaro; hic eam heri Abrahamæ filio desponder: Ita Iesus Samaritanam sibi similiter ad puteum forte conuenientem. Secundum hoc *Osæ 2.* *Desponsabo te mihi in fide.*

3. Quid Sauli inopinato euenit? Rex vngitur. 4. Ita & Dauid, nil tale cogitans, in Regem eligitur, 1. *Reg. 16.* & *Psal. 77.* *De post factis accepit eum Deus.* Quod beneficium

scium prædicat Ps. 117. *Suscitans de terra inopem, & de stercore erigens pauperem: ut collocet eum cum principibus.* Quanta hæc gratiæ sunt præuenientis argumenta? Et illius, quæ immeritos è luto educit, ad solium gratiæ subuectos ac gloriæ.

PARS III.

De petente Iesu bibere.

Gratia nos præuenit
I. **M**ulier, *da mihi bibere.* Hæc prima insinuatio est Iesu, itemque gratiæ præuenientis. Prior diligit Deus, & alloquitur animam prior. Et ideo, iubet in V. T. Sacerdotes mane primo surgere ad offerendum pro populo, ignemque sacrificialem succedere. Ita & Prophetas missos ad prædicandam pœnitentiam iussit matutinos inire, & circumire urbem prædicatum. Ita IESVS præuenit hic peccatricem: *Da, ait, mihi bibere.*

Terris non
Achabo properanti ad vineam Nabothi occisi occurrens Elias, ait, 3. Reg. 21. *Ecce ego inducam super te malum, & demeritam posteriora tua, & interficiam de Achab mingentem ad parietem.* Ita peccatori occurrit Deus, minatur, terret: quasi tuæ lixiens salutis ait: *Da mihi bibere.*

Inuitans iuuener.
2. *Da mihi aquam tuæ conuersionis.* ecce te quærendo ut fatiger, &c. *Da mihi bibere: Sitio.* Sic item sponsam animam appellat: Cant. 1. *Aperi mihi soror mea: quia caput meum plenum est rore, & cinnami mei guttis noctium:* quasi dicat. Ita circuiui, laborans ac quærens, te ut inuenirem; dare que *mihi bibere.* O molles affatus læfi ad peccatricem! Non exprobrat ei adulteria, lasciuia, &c. Sed *Mulier, ait, da mihi bibere.*

Præueniēti nos pare
II. Et tantillum tanto, tamque benigno quis abnuat? Atque facilius potes Christo, tuam ficienti conuersionem, hanc præstare; quam haustum frigidæ.

1. Quid? Dauide dicente: 2. Reg. 23. *si quis mihi daret potum aquæ de cisterna, quæ*

est in Bethlehem, iuxta viam: si inquam, tres eius fortissimi vel per hostium cuneos sese penetrarunt, ut Regi votum explerent, ac sicim: quid peccatorem agere par est Christo, in re tam præstito facili, ac salutari?

2. Quantula sunt postulata Dei; & quanta diaboli? Hæc tamen huic præstantur à quantis, quoties? cum quantis periculis ac molestiis? Ille postulat aquam tuis peccatis eluendis: hic iubet per saxa, per ignes, per & enses, & vndas te currere, lucelli spe dubij, aut voluptulæ breuis; & ecce, volas. ò peruerfitas!

Satana p. rere diffici- liss.
Exemplis eam inspice. 1. Baalitarum, 3. Regum 18. se cultris dilacerabant, lanceolis dispungebant, fœde cruentabant toros; ut idolum sibi propitiarent. 2. Idololatrarum, Ezech. 23. &c. filios ac filias idolis immolabant: eis que Exod. 32. in aures, & cimelia pretiosissima quæque offerre iubebantur. Et tu Deo Iesu negas aquæ pœnitentiariæ tantillum? Quantas in V. T. pœnas reposcebat Deus pro quantula culpa?

3. Neque opus est rogare Dei Filium, ut eas minuat; ipsas eas pertulit in se; & imminuit nobis. Iuste olim insurgebat populus in Roboam Regem, ob iniquas exactiones: 3. Regum 12. *Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis: tu itaque nunc imminue paululum dei iugo grauisimo: & seruiemus tibi.* Iustus animæ rebellant dæmonis iugo, Legisque Veteris. At vero Christi iugum suauis est, & onus leue. Matth. 11. *Vere Isaias, 62. & Matth. 21. Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus.* Et talitantum abnuas?

III. 1. Angelos Abraham, Genes. 18. quam promte, officiose, laute excepit? Tuque minus angelorum Dominum? 2. Iacob, Genes. 27. tantum dixerat: *Affer de venatione tua, & benedicat tibi anima mea: & ecce volat vterque natus, materque*

LIII cura-

Curarum fatagit: 2. Iussit olim Deus, Exod. 36. contributi ad parandum Tabernaculum! Et ecce, Obtulerunt mente promptissima, atque deuota primitias Domino, ad faciendum opus Tabernaculi, quicquid ad cultum, & ad vestes sanctas necessarium erat. Viri cum mulieribus praeberunt armillas, & in aures, annulos & dextralia. At modo in noua lege petitur: *Da mihi bibere*: & quotus quisque dat, quantulum, & quatenus?

*Quia potest fieri facili-
ter.*

4. Obtestor te, o peccatrix anima, non sis tardior, quam carnifices, qui audito hoc, Sitio, cucurrerunt, & dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum. Das illi terius acetum pertinaciae, & myrrham impoenitentiae, cum ei aquam petitam negas.

Quia licet gloriose & gaudiose.

Quo cum gaudio audisse putas hanc somnij sui interpretationem pincernam: Gen. 40. *Tres propaggines, tres adhuc dies sunt, post quos recordabitur Pharaon ministerij tui, & restituet te in gradum pristinum: dabisque ei calicem iuxta officium tuum, sicut ante facere consueueras.* Et tibi, o anima, quae olim Deo à poculis fuisti; & excidisti: quod esse gaudium deberet, cum in officium te reuocari audis ab dicente: *Da mihi bibere?*

Ohe: iam satis, Rachael, bibere camelitæpus est, quo ipsi pastori, seruo Abraham, des potum; qui te sibi delegit uxorem. Et eam esse te ex hoc signo cognoscit; si des ei bibere. Gen. 24. *Da liberaliter.*

PARS IV.

De causatione Samaritana.

1. *Taburna.* I. *Q*uomodo tu, Iudaeus cum sis, à me potum petis; quae sum mulier Samaritana.

1. Dura, inhumana, indiscreta mulier: negas petenti? Quin offers, & rogas? Quin te indignam fateris, quæ potum præbeas? imo quæ corrigiam ei soluas?

2. *Causa.*
quam friuole.

2. Quam te friuole excusas: Vt Adam, qui fici foliis nuditatem suam obtegebat. Ita multi querunt excusationes in pecca-

tis. 3. Laudanda tamen es illo, quod pro tua, quamuis impia superstitione zelos intentione non obstinata, nec mala. Sed nimium, quam immisericos es in sitientem.

O si scires donum Dei? quod præmium sit frigida haustus amore Dei datusegenti. Abigail, 1. Reg. 15. quod egenti Dauidi obtulisset necessaria; meruit regina fieri in Israel. At maior beatitudo: nam 2. Corinth. 9. est donum inenarrabile. Est Donum Dei Altissimi.

II. Qui biberit ex hac aqua, non sitiet in aeternum. *Aqua mundi frigida.* Quid hauris amaras ac foetidæ Marath? Exod. 15. Quid aquas, 4. Reg. 2. contagiosas Iericho? 2. Fatigaris à persecutoribus tuis in mundo; vt ceruus à venatoribus: ad hunc fontem anhelda; in hoc te demerge, & abde: vt ceruus ab canibus. presus in aquas se iniicit.

1. Israelitæ ardentes siti in deserto, reuertitæ stuebant in Aegyptum. Num. 20. *Aque Dei gustata mutant mentes.* Vt primum vero aquam è petra gustassent, iam animum mutabant. Ita animæ vanorum cupidæ, vbi gustarunt è petra, quæ est Christus, facile omnia fastidiunt cætera.

2. Naamán, 4. Reg. 5. aquas Iudææ putabat non maioris esse efficaciam, quam Syriæ: at experitur: aliudque sentit, & testatur. Quam is liberalis in Elisæum, ac Deum? Quare mundi aquas fugite: etiam hydrijs ibi relictis: aquas viuentes prædicare.

1. Vt Galaadita, milites Iephte, occupauerunt vada Iordanis, per quæ Ephraim reuersurus erat: Iud. 12. Ita Satan per suos satellites obsidet aquas mundi; in perniciem appetentium ipsas. 2. Vtq; Holofernes, Iud. 5. Bethulienfes fontes obsedit per centenarios: ita Satan, &c.

Itaque Isa. 55. *Omnes sitientes venite ad aquas. Respiciete vos, & agnoscite: dicetis gementes: Anima nostra sicut terra sine aqua tibi.*

tibi. Attu Chrifte, Pſal. 35. *Torrente volupta-
riſ tua potabis eos.*

SABBATO POST DOMINI-
cam III. Quadrageſimæ.

*Adducunt ei mulierem in adulterio de-
prehenſam.* Ioan. 8.

SVſanna, Dan. 13. caſtiſſima, adulterij
ſaccuſata, ad Summum Sacerdotem
adducitur, qui eam lapidationi addice-
bat. Sed in ſons ab puello declaratur, dū
ducebatur. Sic adultera, ad Ieſum ducta,
abſoluitur, quamuis rea, accuſatoribus
confuſis.

Cuius occasione nos

- I. De adulterio.
- II. Punitioes, & deteſtationes adulterij.
- III. De adultera & abſolutione.

PARS I.

De adulterio.

I. Celerum enormitatem ſingulorum
ſenarrans, Amb. I. de Abraham; adul-
terium, ait, etiam ſeris ac barbaris deteſtabile.
ceteris omnibus eſſe nequius. 1. Plut. in
Apoph. refert Lacænarum tantam olim
caſtitaſem fuiſſe; vt negarent fieri poſſe,
vllam tam ſui fore immemorem, quæ
iſto ſe ſcelere obſtringeret. 2. Hinc cata-
clyſmus orbem demerſit, Genef. 8. vt ab-
ominationem iſtanc elueret. 3. Ignis
Gen. 19. Sodomam expurgauit. 4. Tribus
Beniaminica, Iud. 29. ſtirpitus pene dele-
ta fuit ob idem flagitium. 5. Regnum
Dauidis, 2. Regum 12. ob idem pericula-
tum eſt.

II. Libido, eſt iniuria naturæ, quæ de-
prauat: 2. Iniuria Deo, cuius legē ſpernit:
3. Angelis, quorum puritati aduerſatur.
4. marito, cuius thorum violat. 5. Ma-
trimonio, quod contemnerat: 6. Iuri ciui-
li, quod ſpurios proſeminat, &c.

Ephel. 1. *Sacramentum hoc magnum eſt,*

*ego autem dico in Chrifto, & in Eccleſia: ideo
in hanc, & in illum eſt iniurium adulte-
rium. Violat inſtitutum Dei in paradifo:
Benedictionem ac cohoneſtationem e-
ius à Chrifto factam in Cana. Ioa. 2. 8. La-
dit ſignificationem vniti Chrifto cum Ec-
cleſia, cum anima, cum Humana natura:
qua vna perſona cum Dei Verbo eſt fa-
cta in duabus naturis: Sicut in matrimo-
nio ſunt duo in carne vna.*

III. Omnis retro vetuſtas adulterium
eſt execrata.

1. Apud Græcos ſas erat cuique adulte-
rum interficiendi. 2. Aegyptij grauius in
adulteria, quam homicidia vindicabant.
Hinc, Gen. 12. metuebat Abraham ſe pro
adultero profugo habendum fore, & oc-
cidendum. Ideo ait, *Dic ergo obſecro, quod
ſoror mea ſis: vt bene ſit mihi propter te, & viuat
anima mea in gratiam tuam.* 3. Romanis adul-
terium par erat crimini læſæ maieltatis.
4. Lycurgus, Spartanus Legislator, ean-
dem pœnam fanciuit illi & parricidio:
Nec vllam tamen expreſſit: rogatus cau-
ſam, ait: Neminem reor fore, qui tam ſit
immane facinus vnquam commiſſurus.
5. Iudæi adulteros lapidibus viuos ob-
ruebant. Liquet vel hic.

PARS II.

Punitioes, & deteſtationes ad-
ulterij.

SEmp̄, & vbique gentium adulteria
ſeuere punita fuerunt. I. In Lege natu-
ræ, Gen. 20. Deus Abimelech, Regi Gerar,
quod Abrahæ detineret vxorem, ſic mi-
natur: *En morieris propter mulierem, quam
tulifſti: habet enim virum ſuum.* 2. Sichimitas,
Gen. 34. Simeon & Leui interneccione
deleuerunt, ob Dinam ſororem viola-
tam. 3. Ioseph in ſons accuſatus attentati
facinoris, Genef. 39. carceribus addicitur.
4. Diluuium, Genef. 6. vindicabat adulte-
rium. Ita fideles.

LIII 2

II. Quid

Duo gra-
uitur.
1. Ex pœnis
liquet.

1. Ex mul-
tiplici in-
iuria.

5. Ex Eth-
nicorum
deteſtatio-
ne.

1. Mors.

2. Excidium.

3. Carcer.

4. Dilu-
uium.